

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

... оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

УУЛ УУРХАЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ БИРЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийг үүсгэн байгуулах, биржийн удирдлага, зохион байгуулалтын эрх зүйн үндсийг тогтоож биржийн арилжааг зохион байгуулах, хяналт тавих, биржийн арилжаанд оролцогчийн эрх, үүргийг тодорхойлох, эрх ашгийг хамгаалахтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн хууль тогтоомж

2.1.Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний хууль, Ашигт малтмалын тухай хууль, Компанийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хуулиар уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааг зохион байгуулж, арилжаанд оролцогчийн эрх, үүргийг тодорхойлохтой холбоотой харилцааг зохицуулна.

3.2 Үнэт цаас, гадаад валютын арилжаа зэрэг биржийн бусад төрлийн харилцааг тухайн асуудлыг нарийвчлан зохицуулсан бусад хуулиар зохицуулна.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1.“биржийн арилжаа” гэж уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг экспортлоход биржээр дамжуулан худалдан борлуулах, түүнтэй холбоотой гэрээ, хэлцэл байгуулах үйл ажиллагааны цогц арга хэмжээг;

4.1.2. “биржийн арилжаанд оролцогч” гэж биржийн арилжааны зуучлагч, биржийн арилжаанд биржээр дамжуулан уул уурхайн бүтээгдэхүүн худалдах, худалдан авах эдийг;

4.1.3. “биржийн арилжааны зуучлагч /брокер/” гэж биржид гишүүнчлэлтэй, биржийн арилжаанд оролцох суудлын эрх бүхий Санхүүгийн зохицуулах хорооноос зөвшөөрөл авсан хуулийн этгээдийг;

4.1.4. “биржийн арилжааны зуучлагч /брокер/-ийн үйл ажиллагаа” гэж биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийг бусдын нэрийн өмнөөс худалдах, худалдан авах үйл ажиллагааг;

4.1.5. “биржийн дэнчин” гэж худалдан авагчаас биржийн арилжааны үүргийн гүйцэтгэлийн баталгаа болгон брокерын санал болгосон арилжааны банкин дахь дансанд урьдчилан байршуулсан мөнгөн хөрөнгийг;

4.1.6. “биржийн зах зээлийн оролцогч” гэж биржийн арилжаанд оролцогч, шинжилгээний лаборатори, тээвэр зуучийн байгууллага зэрэг биржийн арилжаанд шууд болон шууд бусаар оролцох аливаа этгээдийг;

4.1.7. “биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүн” гэж биржийн арилжааны нөхцөл, шаардлагыг хангасан уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг;

4.1.8. “бүтээгдэхүүн арилжих гэрээний төрөл” гэж спот гэрээ, фьючерсийн гэрээ болон опцион гэрээг;

4.1.9. “опцион гэрээ” гэж Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 4.1.10-т заасныг;

4.1.10. “spot гэрээ” гэж уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг шууд арилжих гэрээг;

4.1.11. “суудлын эрх” гэж биржийн арилжаанд тогтмол оролцох эрхийг;

4.1.12. “уул уурхайн бүтээгдэхүүн” гэж Ашигт малтмалын тухай хуулийн дагуу ангилагдах ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр ногдох ашигт малтмалын хүдэр, баяжмал, бүтээгдэхүүнийг;

4.1.13. “уул уурхайн бүтээгдэхүүний бирж” /цаашид “бирж” гэх/ гэж уул уурхайн бүтээгдэхүүний арилжааг нээлттэй, ил тод, хараат бус, өрсөлдөөний үндсэн дээр зохион байгуулж, арилжааны гэрээ, хэлцлийг зуучлах, гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүрэг бүхий энэ хуулийн 5.1-д заасан хуулийн этгээдийг;

4.1.14. “фьючерсийн гэрээ” гэж Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 4.1.11-т заасныг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ БИРЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, ЗОРИЛГО ЗОРИЛТ

5 дугаар зүйл.Бирж байгуулах, биржид тавигдах шаардлага

5.1.Бирж нь төрийн өмчит хувьцаат компани хэлбэртэй байх бөгөөд биржийг үүсгэн байгуулах, өөрчлөх, татан буулгах шийдвэрийг Засгийн газар гаргана.

5.2 Биржийн дүрмийг Засгийн газарт батлана. Дүрэмд дараах зүйлийг заавал тусгана:

5.2.1.биржийн дотоод хяналт, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дэргэдэх дотоод аудитын албаны эрх, үүрэг;

5.2.2.уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн дэргэдэх маргаан таслах зөвлөлийн эрх, үүрэг.

5.3.Бирж нь төлөөлөн удирдах зөвлөлтэй байх бөгөөд төлөөлөн удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд уул уурхай, арилжаа, үнэт цаасны салбарт ажиллаж байсан дадлага туршлагатай хүнийг сонгоно.

5.4.Бирж нь үйл ажиллагаандаа компанийн сайн засаглалын зарчмыг мөрдөж, дараах техникийн болон дэд бүтцийн шаардлагыг хангасан байна:

5.4.1.арилжаа явуулах зориулалтын байр, төлбөр тооцоо хийх програм хангамж, тоног төхөөрөмж бүхий уул уурхайн бүтээгдэхүүний олон улсын зах зээлийн болон арилжааны нэгдсэн мэдээллийн сантай байх;

5.4.2.арилжаанд оролцогч нь биржийн арилжаа, төлбөр тооцооны сүлжээнд холбогдсон цахим сүлжээ, программ хангамж зэрэг техникийн шаардлага хангасан байх;

5.4.3.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийг хадгалах шаардлага хангасан агуулах, терминал, тээвэр ложистикийн төв, даатгалын тогтолцоо, шинжилгээний лабораторитай байх.

5.5.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний нэр төрөл, ангилал, код, чанар стандарт, сорьцын жагсаалтыг Засгийн газар батална.

5.6.“Уул уурхайн бүтээгдэхүүний бирж” гэсэн тэмдэглэгээг зөвхөн энэ хуулийн дагуу байгуулагдсан бирж оноосон нэрэндээ хэрэглэх ба бусад этгээдийн оноосон нэрэнд хэрэглэхийг хориглоно.

5.7.Бирж нь уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг худалдах, худалдан авах саналыг нийтэд мэдээлж, арилжааг зохион байгуулах болон түүнтэй шууд холбоотой үйлчилгээнээс өөр үйл ажиллагаа эрхлэхгүй.

5.8.Биржийн эрх бүхий албан тушаалтан нь Санхүүгийн зохицуулах хорооноос тогтоосон тохиромжтой этгээдийн шаардлагыг хангасан байх;

6 дугаар зүйл.Биржийн зорилго, зорилт

6.1.Биржийн зорилго нь уул уурхайн бүтээгдэхүүний арилжааг нээлттэй, ил тод зохион байгуулж, бодит ханш тогтоох, арилжаалагдаж буй бүтээгдэхүүний биржийн үнэ ханшийн тухай, арилжааны тухай мэдээллийг арилжаанд оролцогчид болон олон нийтэд үнэн зөв, түргэн шуурхай хүргэх, биржийн стандартын шаардлага хангасан бүтээгдэхүүнийг худалдан авагчдад хүргэх, арилжааны хэлцлийн үр дүнд үүссэн төлбөрийн үүргийг тодорхойлон бүртгэх, төлбөрийг найдвартай гүйцэтгэх тогтолцоо бүрдүүлэх замаар Монгол Улсын уул уурхайн бүтээгдэхүүний зах зээлийн хөгжилд бодит хувь нэмэр оруулахад оршино.

6.2.Бирж нь зорилгодоо хүрэхийн тулд дараах зорилтыг хэрэгжүүлнэ:

6.2.1.уул уурхайн бүтээгдэхүүний зохицуулалттай зах зээлийг бий болгон хөгжүүлэх;

6.2.2.уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг худалдагч, худалдан авагчдыг холбох найдвартай тогтолцоо бүрдүүлэх;

6.2.3.уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг арилжих гэрээ, хэлцэл болон үнийн ил тод, бодитой байдлыг хангахуйц бүртгэл, арилжаа, төлбөр тооцооны мэдээллийн систем бүрдүүлж хөгжүүлэх;

6.2.4.биржийн арилжааны үр дүнд үүссэн төлбөрийн үүргийг тодорхойлж, бүртгэх, үүргийн гүйцэтгэлийг найдвартай хангах тогтолцоо бүрдүүлэх;

6.2.5.биржийн зах зээлд гадаад, дотоодын худалдан авагчийг татан оролцуулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх.

7 дугаар зүйл.Биржийн чиг үүрэг

7.1.Бирж нь дараахь чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

7.1.1.биржийн арилжааг зохион байгуулах;

7.1.2.биржийн арилжааны гэрээ, хэлцлийг бүртгэх;

7.1.3.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний ангилал, төрөл, тоо хэмжээ, чанарын хяналтыг зохион байгуулах;

7.1.4.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний зах зээлийн эрэлт нийлүүлэлтийг судлах, мэдээлэх;

7.1.5.олон улсын зах зээлийн үнэд нийцсэн нээлттэй, ил тод, арилжааны зарчимд тулгуурлан тогтсон бүтээгдэхүүний үнийг зарлах;

7.1.6.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний үнэд нөлөөлж буй хүчин зүйл, хэтийн төлвийг судлах;

7.1.7.биржийн арилжаанд оролцогчийг шаардсан мэдээллээр хангах;

7.1.8.биржийн арилжаанд оролцогчийн эрх ашгийг хамгаалах, арилжааны явцад хийгдсэн гэрээ, хэлцэлтэй холбогдох маргааныг уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн дэргэдэх маргаан таслах зөвлөлөөр шийдвэрлүүлэх;

7.1.9.биржийн гишүүнд суудлын эрх, гишүүн бус оролцогчид арилжаанд оролцох эрх олгох;

7.1.10.биржийн арилжаанд оролцогчийг сургалт, мэдээллээр хангах;

7.1.11.биржийн арилжаанд оролцогчийн хүсэлтээр биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний ангилал, төрөл, чанар, тоо хэмжээг хянан баталгаажуулж, магадлагаа гаргах;

7.1.12.биржийн арилжааны явцад зохиомлоор үнэд нөлөөлөх, үгсэн хуйвалдах оролдлого, зах зээлийг урвуулан ашиглах үйлдэл хийж байгаа эсэхэд хяналт тавих, таслан зогсоох;

7.1.13.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний агуулах, терминал, шинжилгээний лабораторид итгэмжлэл олгох асуудлыг төрийн холбогдох мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлэх;

7.1.14.биржийн арилжааны үр дүнд худалдан авагчаас үүргийн гүйцэтгэлийн баталгаа болгон байршуулах дэнчингийн хэмжээг тогтоож, мөрдүүлэх;

7.2.Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны зөвшөөрлөөр биржийн үйл ажиллагаа эрхлэхтэй холбоотой дараахь харилцааг зохицуулсан журмыг баталж, мөрдүүлнэ:

7.2.1.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийг коджуулах, гарал үүсэл, чанарыг баталгаажуулах;

7.2.2.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийг бэлтгэх, хадгалах, тээвэрлэх, чанарын хяналтыг зохион байгуулах;

7.2.3.биржийн арилжааны гэрээний стандарт тогтоох, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

7.2.4.биржийн арилжааг зохион байгуулах;

7.2.5.биржийн арилжааны ханш тогтолтод хяналт тавих;

7.2.6.биржийн арилжааны үр дүнд үүссэн тооцоог тодорхойлох, төлбөрийг гүйцэтгэх, дэнчингийн хэмжээг тогтоох, байршуулах, нөхөн бүрдүүлэх;

7.2.7.биржийн арилжааны хэрэгжилтийг хангах, хяналт тавих;

7.2.8.биржийн арилжааны болон ханшийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, ашиглах журам;

7.2.9.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийг хадгалах агуулах, терминал, шинжилгээний лабораторид итгэмжлэл олгох журам.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ БИРЖИЙН АРИЛЖААГ ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ

8 дугаар зүйл.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүн

8.1.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний нэр төрөл, чанар, стандартыг уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас санал болгосны дагуу Засгийн газар батална.

8.2.Төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн арилжих энэ хуулийн 8.1-д заасан уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг биржээр заавал арилжина.

9 дүгээр зүйл.Биржийн арилжааг зохион байгуулах

9.1.Биржийн арилжааг арилжааны журамд заасны дагуу зохион байгуулна.

9.2.Бирж арилжааг удирдан явуулах бөгөөд доор дурьдсан чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

9.2.1.арилжааны бэлтгэл хангагдсан эсэхийг хянаж, арилжааг эхлүүлэх;

9.2.2.арилжааны явцад шаардлагатай нөхцөл байдал үүссэн үед арилжааг түр зогсоох, арилжааг хаах;

9.2.3.арилжааны журмыг мөрдүүлэх.

9.3.Биржээр бүтээгдэхүүнийг арилжаалахад дараахь төрлийн арилжааны гэрээг байгуулна:

9.3.1.спот гэрээ;

9.3.2.фьючерсийн гэрээ;

9.3.3.опцион гэрээ;

9.4.Биржийн арилжаа амжилттай хийгдсэнээр гэрээг байгуулсан гэж үзнэ.

10 дугаар зүйл.Арилжааны гэрээг бүртгэх, хэрэгжилтийг хангах

10.1.Бирж арилжааны журмын дагуу арилжааны явцад хийгдсэн гэрээг тухай бүр бүртгэнэ.

10.2.Арилжааны гэрээний үр дүнг брокер болон өөрийн нэрийн өмнөөс арилжаанд оролцсон этгээд хариуцна.

10.3.Арилжааны гэрээний үндэслэл болсон захиалга болон холбогдох бусад үндсэн баримтыг арилжааны гэрээ байгуулсан этгээд зохих журмын дагуу хадгалах үүрэгтэй.

10.4.Арилжаа хийгдэж гэрээ байгуулагдсанаар, гэрээний төлбөрийг гүйцэтгэнэ.

11 дүгээр зүйл.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний чанарын хяналт

11.1.Биржийн арилжаанд оролцогчийн хүсэлтээр биржид арилжаалахаар бүртгүүлсэн, арилжаалсан бүтээгдэхүүний чанарын хяналтыг бирж зохион байгуулна.

11.2.Бирж нь биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийн биет хэмжээ, чанар стандартад хяналт тавих зорилгоор уг бүтээгдэхүүнийг хүлээн авахад байлцах эрхтэй.

11.3.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний чанар, стандарт нь худалдан авагчаас шаардсан чанар, стандартад нийцэж буй эсэхэд бирж хяналт тавина.

12 дугаар зүйл.Биржийн арилжааны үнэ, түүнийг мэдээллэх

12.1.Биржийн арилжааны үнийг биржийн итгэмжлэгдсэн агуулах, терминалын үнээр зарлах бөгөөд биржийн арилжааны үр дүнд тогтоно.

12.2.Биржийн арилжааны үнэ нь олон улсын зах зээлийн үнэ, биржийн арилжаанд оролцогчдын тохиролцоо, зах зээлийн эрэлт, нийлүүлэлтийн зарчмын дагуу тогтоно.

12.3.Биржийн арилжааны явцад талууд биржээс зарласан үнийг зөвшөөрснөөр гэрээний үнэ тогтоно.

12.4.Хүчингүй болсон, хүчин төгөлдөр бусад тооцсон, болон биржийн бус зах зээлд хийгдсэн хэлцлийн үнийг биржийн арилжааны үнэ гэж үзэхгүй.

12.5.Арилжаанд оролцогчид дараахь үйл ажиллагааг явуулсан нь тогтоогдсон бол бирж арилжааг зогсооно:

12.5.1.биржид тухайн үед тогтсон үнийн дээд, доод хязгаараас давсан ханшаар нэг төрлийн, ижил хэмжээний бүтээгдэхүүнийг худалдах, худалдан авахаар нэг зэрэг захиалга өгсөн эсхүл тохиролцоо хийсэн;

12.5.2.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний эрэлт, нийлүүлэлийн талаар болон биржийн арилжааны зах зээлд оролцогчийн талаар худал мэдээлэл тараасан;

12.5.3.биржийн арилжаагаар эзэмшигч нь бодитой өөрчлөгдөөгүй хуурамч хэлцэл хийсэн;

12.5.4.биржийн хянан шалгагч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны байцаагчаас биржийн арилжааны журмыг зөрчиж зах зээлийг урвуулан ашигласан нь тогтоогдсон.

13 дугаар зүйл.Төлбөр тооцоо

13.1.Биржийн арилжааны явцад хийгдсэн хэлцэл, биржтэй байгуулсан гэрээг үндэслэн төлбөр тооцоог гүйцэтгэнэ.

13.2.Төлбөр тооцоог үндэсний арилжааны банкаар дамжуулан гүйцэтгэнэ.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ БИРЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААГ ТӨРӨӨС ЗОХИЦУУЛАХ

14 дүгээр зүйл.Улсын Их Хурлын бүрэн эрх

14.1.Биржийн асуудлаар Улсын Их Хурал дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

14.1.1.уул уурхайн бүтээгдэхүүний зах зээл, экспорт, импортын талаарх төрийн бодлогыг тодорхойлох;

14.1.2.биржийн талаар баримтлах бодлогыг тодорхойлох.

15 дугаар зүйл.Засгийн газрын бүрэн эрх

15.1.Биржийн асуудлаар Засгийн газар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

15.1.1.биржийг үүсгэн байгуулах, өөрчлөх, биржийн дүрэм батлах, биржийг татан буулгах;

15.1.2.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний нэр төрөл, ангилал код, чанарын стандартыг уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн тодорхойлж, жагсаалтыг батлах.

16 дугаар зүйл.Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх

16.1.Биржийн үйл ажиллагааг зохицуулахтай холбоотойгоор уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

16.1.1.уул уурхайн бүтээгдэхүүний зах зээл, экспорт, импортын талаарх төрийн бодлогын хүрээнд биржийн талаар баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэхэд Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон Санхүүгийн зохицуулах хороотой хамтран ажиллах;

16.1.2.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний нэр төрөл, ангилал, код, чанар стандартын сорьцын саналыг боловсруулах;

16.1.3.биржийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг холбогдох этгээдээс авах;

16.1.4.биржийн үйл ажиллагааг зохицуулах асуудлаар Санхүүгийн зохицуулах хороотой хамтран ажиллах, түүний үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх;

16.1.5.Засгийн газраас үндэсний аюулгүй байдлыг хангах, улсын эдийн засаг, нийгмийн тусгаар байдалд чухал нөлөөлтэй гэж тогтоосон биржээр арилжаалах зарим төрлийн уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг экспортлох журмыг гаалийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагатай хамтран батлах.

17 дугаар зүйл.Санхүүгийн зохицуулах хорооны бүрэн эрх

17.1.Биржийн үйл ажиллагаанд төрөөс тавих хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэгч байгууллага нь Санхүүгийн зохицуулах хороо (цаашид “Хороо” гэх) байна.

17.2.Хороо нь биржийн үйл ажиллагаатай холбогдуулан дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

17.2.1.энэ хуулийн 16.1.1, 16.1.4-т заасан эрх;

17.2.2.биржийн үйлчилгээний хураамжийг тогтоох;

17.2.3.уул уурхайн бүтээгдэхүүний зохицуулалттай зах зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах журмыг уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг харгалзан батлах;

17.2.4.арилжааны гэрээг бүртгэх журам батлах;

17.2.5.биржийн гишүүнд тусгай зөвшөөрөл, гишүүн бус оролцогчид эрх олгох, түдгэлзүүлэх, цуцлах, тусгай зөвшөөрөл, эрхийн нөхцөл шаардлагын хэрэгжилтэд хяналт тавих журам батлах;

17.2.6.биржид тавигдах шаардлагад хяналт тавих;

17.2.7.энэ хуулийн 4.1.7-д заасан бичиг баримтын жагсаалт гаргах;

17.3.Хороо нь уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран биржийн арилжааны болон ханшийн мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх, ашиглах, мэдээллийг нийтэд хүргэх журам батлах.

17.4.Бирж, биржийн арилжаанд оролцогч нь Хорооноос гаргасан шийдвэр, улсын байцаагчийн үүрэг, даалгаврыг биелүүлэх үүрэгтэй.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ БИРЖИЙН АРИЛЖААНД ОРОЛЦОГЧ

18 дугаар зүйл.Биржийн арилжаанд оролцогч

18.1.Биржийн арилжаанд оролцогчийг дараахь тодорхойлно:

18.1.1.гишүүн оролцогч буюу биржээс тогтоосон шалгуур, шаардлагыг хангаж, арилжаанд оролцох тусгай зөвшөөрөл авсан суудлын эрхтэй брокер;

18.1.2.гишүүн бус оролцогч буюу биржийн арилжаанд зөвхөн өөрийн нэрийн өмнөөс өөрийн хөрөнгөөр суудлын эрхгүй оролцох этгээд;

18.1.3.биржийн арилжаанд брокероор дамжуулан оролцох уул уурхайн бүтээгдэхүүн худалдах, худалдан авах этгээд;

18.1.4.Гишүүн бус оролцогч нь бусдын нэрийн өмнөөс биржийн арилжаанд оролцох эрхгүй.

18.3.Гишүүн бус оролцогч нь Монгол Улсад салбар, төлөөлөгчийн газартай гадаад улсын хуулийн этгээд байж болно.

18.4.Гишүүн оролцогч нь Хорооноос биржийн арилжаанд оролцох эрхийг тусгай зайвшөөрлийн үндсэн дээр авсан брокерын үйл ажиллагаа явуулах хуулийн этгээд байна.

18.5.Брокер нь биржийн гишүүнээр элсэж суудлын эрх авсан Монгол Улсын хуулийн этгээд байна.

18.6.Брокер нь энэ хуулийн 19 дүгээр зүйлд зааснаас гадна доор дурьдсан эрхтэй:

18.6.1.харилцагчийн захиалга, түүний биелэлтийг зохих журмын дагуу баталгаажуулах;

18.6.2.холбогдох журмын дагуу харилцагчийн захиалгыг биржид бүртгүүлэх;

18.6.3.харилцагчаа төлөөлөн биржийн арилжаанд оролцож, хэлцэл хийх;

18.6.4.биржийн арилжаанд оролцох журам, биржийн бараа бүтээгдэхүүнд тавигдах шаардлага, биржийн зах зээлд оролцогчийн эрх, үүрэг, хариуцлагын талаар харилцагчид мэдээлэл өгч, баталгаа гаргуулах;

18.6.5.биржийн үйлчилгээний хураамжийг хугацаанд нь төлүүлэх;

18.6.6.биржийн арилжааны хэлцэл, түүний гүйцэтгэлтэй холбоотой бичиг баримтыг зохих журмын дагуу бүрдүүлэх, хадгалах, биржийн болон хянан шалгах эрх бүхий этгээдийн шийдвэрээр танилцуулах;

18.6.7.хууль тогтоомжид заасан бусад эрх.

19 дүгээр зүйл.Биржийн арилжаанд оролцогчийн нийтлэг эрх, үүрэг

19.1.Биржийн арилжаанд оролцогч нь дараахь нийтлэг эрх, үүрэгтэй:

19.1.1.биржээс баталсан дүрэм, журмыг дагаж мөрдөх;

19.1.2.биржийн арилжаанд шударгаар оролцох;

19.1.3.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний захиалгаа бүртгүүлэх;

19.1.4.биржийн итгэмжлэгдсэн лабораториос хүлээн авсан биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний чанар, стандарт, сорьц, тоо хэмжээг үнэн зөв мэдээлэх, бүртгүүлэх;

19.1.5.буруутай үйлдэл, эс үйлдэхүйн улмаас бусдад хохирол учруулсан бол хохирлыг барагдуулах;

19.1.6.биржийн шаардлагаар биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний талаар нэмэлт мэдээлэл өгөх;

19.1.7.биржийн арилжаа, үнийн талаар мэдээлэл авах;

19.1.8.биржээс тогтоосон дэнчингийн шаардлагыг хангаж, арилжаа биелж, хэлцэл хийгдмэгц хүлээсэн үүргээ хугацаанд нь биелүүлэх;

19.1.9.биржийн үйлчилгээний хураамжийг хугацаанд нь төлөх;

19.1.10.бирж дээр хийсэн гэрээ, хэлцлийн дагуу хүлээсэн үүргээ биелүүлэх, энэ тухай мэдээллээр эрх бүхий этгээдийг хангах;

19.1.11.хууль тогтоомжид заасан бусад үүрэг.

20 дугаар зүйл.Биржийн арилжаанд оролцогчид хориглох зүйл

20.1.Биржийн арилжаанд оролцогч дараахь үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно:

20.1.1.арилжаанд оролцогч бусад этгээдийн нэр хүндийг гутаах, эсхүл өрсөлдөгчөө алдагдалд оруулж болохуйц худал, зөрүүтэй буюу гуйвуулсан мэдээ тараах, бусдыг төөрөгдүүлэх, хуурч мэхлэх;

20.1.2.үгсэн хуйвалдах, харилцан тохиролцох замаар биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний үнийг зохиомлоор тогтоох, зах зээлийг урвуулан ашиглах зорилготой аливаа үйлдэл хийх;

20.1.3.хууль тогтоомжоор хориглосон бусад үйл ажиллагаа.

21 дүгээр зүйл.Бирж, түүний ажилтанд хориглох зүйл

21.1.Бирж нь өөрийн нэрийн өмнөөс болон бусад оролцогчийн нэрийн өмнөөс биржийн арилжаанд оролцохыг хориглоно.

21.2.Биржийн ажилтан дараахь үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно:

21.2.1.биржийн арилжаанд оролцох;

21.2.2.биржийн арилжааны брокерийн компани байгуулах;

21.2.3.биржийн арилжаанд оролцогчийн арилжааны нууцыг агуулсан мэдээ, мэдээллийг хувийн ашиг сонирхолд ашиглах, бусдад тараах, задруулах;

21.2.4.биржийн арилжааны брокертай үгсэн хуйвалдаж биржийн арилжааг хууль бусаар явуулах;

21.2.5.биржийн арилжааны үнэ ханшид нөлөөлж болох мэдээллийг орхигдуулах, нуун дарагдуулах, зохих журмын дагуу мэдээлэл өгөхөөс татгалзах;

21.2.6.ажил үүргээ гүйцэтгэснийхээ төлөө бусдаас урамшуулал, мөнгөн шагнал, шан харамж авах.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ БИРЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ТАВИХ ХЯНАЛТ

22 дугаар зүйл.Биржийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт

22.1.Биржийн үйл ажиллагаа болон арилжааны явцад тавих хяналт нь зохицуулах байгууллагын хяналт, дотоод хяналт болон хөндлөнгийн санхүүгийн хяналт гэсэн хэлбэртэй байна.

22.2.Биржийн үйл ажиллагаанд дагаж мөрдөх хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хянах дотоод хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх нь биржийн гүйцэтгэх удирдлагын бүрэн эрх байх бөгөөд төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс томилогдсон дотоод аудитын алба энэхүү хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх, боловсронгуй болгоход гүйцэтгэх удирдлагад болон төлөөлөн удирдах зөвлөлд дэмжлэг үзүүлнэ.

22.3.Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн аудитын хорооноос сонгосон хараат бус аудитийн байгууллага биржийн жилийн санхүүгийн тайланд аудит хийж дүгнэлт гаргах бөгөөд дүгнэлтийг хувьцаа эзэмшигчидийн ээлжит хурлаар хэлэлцэж, санхүүгийн болон үйл ажиллагааны тайлангийн хамт биржийн цахим хуудсаар дамжуулан ажлын 10 хоногийн хугацаанд нийтэд мэдээлнэ.

22.4.Бирж, түүний гишүүн биржийн тухай хууль тогтоомж, нөхцөл, шаардлагыг ханган ажиллаж байгаа эсэхэд Санхүүгийн зохицуулах хорооноос байнгын хяналт тавьж ажиллана.

ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

23 дугаар зүйл.Биржийн үйл ажиллагаатай холбогдсон маргааныг шийдвэрлэх

23.1.Бирж нь өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлын хүрээнд биржийн арилжаанд оролцогч хооронд үүссэн маргааныг хянан шийдвэрлэх эрх бүхий уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн дэргэдэх маргаан таслах зөвлөл (цаашид “маргаан таслах зөвлөл” гэх)-тэй байх бөгөөд маргаан таслах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, үйл ажиллагааны журмыг биржийн төлөөлөн удирдах зөвлөл батална.

23.2.Биржийн арилжаанд оролцогч нь биржийн арилжаатай холбоотой гомдлоо арилжаа хийгдсэнээс хойш 30 хоногийн дотор маргаан таслах зөвлөлд гаргана.

23.3.Маргаан таслах зөвлөл нь маргааныг хүлээн авч 30 хоногийн дотор дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

- 23.3.1.гомдлын шаардлагыг хангах;
- 23.3.2.гомдлыг шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгох;
- 23.3.3.гомдлын хүрээнд арилжааны шийдвэрт өөрчлөлт оруулах.

23.4.Биржийн арилжаанд оролцогч нь маргаан таслах зөвлөлийн шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл шүүхэд гомдол гаргаж болно.

24 дүгээр зүйл.Маргааныг арбитрын журмаар шийдвэрлэх

24.1.Арбитрын хэлэлцээртэй бол зохицуулалттай этгээд, үнэт цаас гаргагч, хөрөнгө оруулагч, харилцагчийн хооронд гарсан маргааныг арбитрын журмаар шийдвэрлэнэ.

24.2.Энэ хуулийн 24.1-д заасны дагуу маргааныг арбитрын журмаар шийдвэрлэх тохиолдолд энэ хуулийн 23.2 хамаарахгүй.

25 дугаар зүйл.Хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

25.1.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд холбогдох хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

26 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

26.1.Энэ хуулийг 2022 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ